

Memorie van toelichting

Dames en Heren,

De toegang tot de rechter behoort tot de voornaamste bezorgdheden van alle democratische samenlevingen. Nochtans blijkt dat ons rechtssysteem de schade veroorzaakt aan een groot aantal personen niet met voldoende doeltreffendheid behandelt.

Men denkt in het bijzonder aan de schade, al dan niet gering, geleden door tal van consumenten, aan schade veroorzaakt aan talrijke personen in gezondheidsdomeinen - kanker te wijten aan asbest, ziektes veroorzaakt door bepaalde geneesmiddelen, ... - ofwel aan het milieu.

In al deze gevallen berokkent eenzelfde feit, eenzelfde gedrag of eenzelfde werkwijze schade aan talrijke individuele belangen.

Het onderwerp is actueel binnen de Europese Unie en in de rest van de wereld. Veel Europese staten hebben maatregelen inzake groepsprocedures aangenomen of staan op het punt dergelijke maatregelen aan te nemen. Dit is het geval in Duitsland, Oostenrijk, Bulgarije, Denemarken, Spanje, Estland, Finland, Litouwen, Griekenland, Portugal, het Verenigd Koninkrijk en Zweden. Maatregelen zijn in behandeling in Frankrijk. De Europese Commissie heeft recentelijk een Groenboek over collectief verhaal voor consumenten¹ gepubliceerd, alsmede een Witboek betreffende de vorderingen tot schadevergoeding wegens schending van de communautaire mededingingsregels², waarin ze de invoering van een vorm van collectieve vorderingen overweegt³. Ze legt niet alleen de nadruk op de noodzakelijkheid om de slachtoffers van massaschade in staat te stellen van werkelijk doeltreffende vorderingen tot schadevergoeding te genieten, maar ook op de afschrikkende werking van dergelijke vorderingen ten opzichte van de daders van inbreuken die dergelijke schade kunnen veroorzaken.

De ervaring van deze staten vormt voor ons een degelijke referentie, in het bijzonder deze van Nederland, waar de groepsprocedures de minnelijke beslechting van geschillen hebben toegelaten die ermee onontwarbaar bleken te zijn. We kunnen in die zin de bekende zaak DES aanhalen: tussen het einde van de jaren 1940 en 1976, zagen zwangere vrouwen zich een geneesmiddel (Diëthylstilbestrol) toegediend krijgen die werd geacht de risico's op miskramen en voortijdige bevallingen te beperken. Dit geneesmiddel had in werkelijkheid geleid tot een dramatische schade, hoofdzakelijk kanker en aangeboren afwijkingen, aan de patiënten en aan hun kinderen. In 1986 werd een vordering ingesteld door zes slachtoffers, die twintig jaar later nog steeds hun

¹ Voorgesteld door de Commissie op 27 november 2008, COM(2008) 794 definitief.

² Voorgesteld door de Commissie op 2 april 2008, COM(2008) 165 definitief.

³ «Volgens de Commissie is er duidelijk behoefte aan mechanismen waardoor de individuele claims van slachtoffers van schendingen van mededingingsregels kunnen worden gebundeld.» (Witboek, bovengenoemd, p. 4).

schadeloosstelling niet had mogelijk gemaakt. Het is, per slot van rekening, de wet op de collectieve afwikkeling van massaschade (WCAM - *Loi sur les accords collectifs*), aangenomen in 2005, die de schadeloosstelling van de duizenden slachtoffers van het nemen van dat geneesmiddel heeft mogelijk gemaakt. Dezelfde wet heeft iets later de schadeloosstelling van ongeveer 574.000 benadeelde aandeelhouders mogelijk gemaakt in het kader van onsuccesvolle financiële operaties.

Een andere inspiratiebron is de collectieve schadeactie uit Quebec (artikelen 999 tot 1051 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, hierin ingevoerd in 1978). Deze procedure maakt eveneens zeer dikwijls de minnelijke beslechting van geschillen die een groot aantal benadeelden betreffen mogelijk, terwijl ze ook voorziet in een procedurele oplossing voor het geval de partijen geen schikking treffen.

Op bancair vlak bijvoorbeeld, had een vertegenwoordiger van een groep de Amex Bank of Canada gedagvaard, die ervan werd beschuldigd de behandeling op te houden van financiële operaties gerealiseerd via een American express kaart, hetgeen kosten (kredietkosten) met zich meebracht voor de gebruikers. Het geschil werd in der minne geschikt. De overeenkomst voorzag in het bijzonder de wijziging door de bank van de aanduidingen op de maandelijkse rekeninguittreksels om de behandelingstermijn van de kredietoperaties te verduidelijken.

De van kracht zijnde procedures in Nederland en Quebec bieden het voordeel te berusten op een evenwicht die de vordering tot schadevergoeding en de financiering van de procedure door de advocaten zelf onnodig maakt, te weten het *pactum de quota litis* (in tegenstelling tot de Verenigde Staten, waar de verweten afwijkingen in het domein van de class actions hoofdzakelijk toe te schrijven zijn aan deze twee kenmerken eigen aan het Amerikaans recht).

Of ze nu, volgens het land waar ze is georganiseerd en volgens haar bijzondere modaliteiten, « groepsactie », « class action » of « collectieve schadeactie » wordt genoemd, de collectieve vordering stelt een verzoeker in staat om, in naam van een groep personen en zonder vooraf een volmacht van de leden van deze groep te hebben verkregen, een rechtsvordering in te stellen leidend tot een uitspraak van een rechterlijke beslissing met gezag van gewijsde niet alleen ten opzichte van de verzoeker en de verweerders, maar ook ten opzichte van alle leden van deze groep.

Het onderhavige wetsontwerp heeft als doel in het Belgische recht een vorm van collectieve rechtsvordering in te voeren terwijl ze ook uitgedacht is om de overeenkomsten tussen partijen te bevorderen. De procedure is daartoe gegroepeerd. Essentieel zijn er twee luiken voorzien naargelang de partijen – verweerders en vertegenwoordiger van de groep – een akkoord over schadeloosstelling bereiken buiten iedere procesvoering (*akkoord tot collectieve*

schadeafwikkeling), of ze er niet in slagen om een dergelijk akkoord te sluiten (*vordering tot collectieve schadeafwikkeling*).

A. Indien de partijen een akkoord tot collectieve schadeloosstelling hebben gesloten buiten iedere procesvoering, maakt de vereenvoudigde procedure, *procedure van akkoord tot collectieve schadeloosstelling* genoemd, het mogelijk het akkoord te bekrachtigen en ze bindend te maken voor de leden van de groep. Ze bestaat uit de volgende fases:

1° De fase van de homologatie van het akkoord, in de loop waarvan de rechter zal nagaan of het collectief akkoord beantwoordt aan de voorschriften van de wet. Maken in het bijzonder het voorwerp uit van deze controle: de beschrijving en de vorming van de groep, de berekeningswijze en de uitvoering van de schadeloosstelling, de openbaarheid die gegeven zal worden aan het akkoord. De homologatiebeslissing maakt het akkoord bindend voor het geheel van de groepsleden en zal de waarde hebben van een akkoordvonnis.

2° De fase van de openbaarmaking van het akkoord: het akkoord zal het voorwerp uitmaken van de noodzakelijk geachte publiciteit om de informatie van de benadeelde personen mogelijk te maken (persoonlijke kennismaking gericht aan de bekende leden, website, aankondigingen in kranten of andere media,...).

3° De optiefase die het de benadeelde personen mogelijk maakt binnen een bepaalde termijn hun wil te uiten om al dan niet deel uit te maken van de groep en, bijgevolg, al dan niet te genieten van het akkoord. Het wetsontwerp voorziet twee verschillende optiesystemen: de exclusieve optie en de inclusieve optie.

De exclusieve optie komt overeen met het regime dat traditioneel door de rechtsleer wordt gekwalificeerd als *opt out*. Deze optie betekent dat alle personen benadeeld door de massaschade die, aan het einde van de optietermijn, hun wil om zich van het akkoord uit te sluiten niet hebben te kennen gegeven, groepsleden zijn.

De inclusieve optie – traditioneel gekwalificeerd als *opt in* – betekent dat enkel de benadeelde personen die, binnen de vastgestelde optietermijn, hun wil te kennen geven om deel uit te maken van de groep, groepsleden zijn.

De exclusieve optie is, in beginsel, het principe. Als uitzondering op dit beginsel zal het akkoord tot collectieve schadeloosstelling voorzien in een inclusief optiesysteem in twee gevallen: 1°) wanneer het exclusief optiesysteem onaangepast wordt geacht en 2°) ten opzichte van de benadeelde personen die gewoonlijk buiten België verblijven.

4° De fase van de uitvoering van het akkoord, na het einde van de optietermijn.

B. Anderzijds kan een zaak ook bij de rechter aanhangig worden gemaakt bij gebrek aan een akkoord. De procedure wordt in dat geval “*vordering tot collectieve schadeafwikkeling*” genoemd.

1° De vordering begint met een goedkeuringsfase. Deze streeft een dubbel objectief na: enerzijds verzekeren dat de ontvankelijkheidsvoorwaarden en de toelaatbaarheidsvereisten van de vordering tot collectieve schadeafwikkeling zijn vervuld, en anderzijds de grote lijnen van het geding vaststellen – beschrijving van de massaschade, beschrijving van de groep, aanwijzing van een vertegenwoordiger, termijn voor het uitoefenen van de exclusieve en inclusieve opties zoals hierboven gedefinieerd, ... Wanneer de rechter vaststelt dat de ontvankelijkheidsvoorwaarden en de toelaatbaarheidsvereisten van de vordering tot collectieve schadeloosstelling cumulatief zijn vervuld, spreekt ze een toelaatbaarheidsbeslissing uit die minstens de elementen die hierboven zijn vermeld aangeeft.

2° Na de toelaatbaarheidsbeslissing zijn twee hypothesen denkbaar: de partijen kunnen het eens worden om te onderhandelen, of ze kunnen de gerechtelijke weg verkiezen.

De mogelijkheid om te onderhandelen die zich voordoet in dit stadium is niet overbodig met de mogelijkheid om een akkoord tot collectieve schadeloosstelling te onderhandelen alvorens de rechter te vatten. De twee onderhandelingen doen zich immers voor in verschillende contexten: in de hier beschouwde hypothese vinden de onderhandelingen die uitlopen op een akkoord plaats na de goedkeuring van de vordering, hetgeen de partijen kan helpen hun debatten beter te kaderen. Bovendien schorsen de onderhandelingen die plaatsvinden na het goedkeuringsbesluit de proceduretermijnen.

Indien de onderhandelingen succes hebben, zal de procedure verlopen alsof het akkoord werd bereikt zonder de tussenkomst van de rechter: het akkoord zal worden goedgekeurd en openbaar gemaakt, en de leden zullen, naargelang het geval opteren voor zich uit te sluiten uit of deel te nemen aan de groep.

3° Wanneer de partijen niet onderhandelen of de onderhandelingen geen succes hebben, zal de procedure verlopen volgens de gerechtelijke wijze.

De vordering tot collectieve schadeafwikkeling is uitgedacht op een manier zodat het respect van de rechten van de partijen wordt verzoend met de doelmatigheid, snelheid en toegankelijkheid.

Met moet zowel de rechten van de benadeelde personen als deze van de verweerdens respecteren. Het respect van de rechten van de benadeelde personen zal zich vertonen in een efficiënte informatie, in alle stadia van de procedure. Dit zal, onder meer, mogelijk worden gemaakt dankzij de oprichting van een register *ad hoc*, consulteerbaar online.

De verweerder zijn, wat hen betreft, beschermd door de filter die de goedkeuringsfase van de vordering vormt, in het bijzonder door de controle van de representativiteit van de eisende groepering, alsook door de controle van het goede verloop van de procedure door de rechter.

De toegankelijkheid van de vordering is gelegen in de mogelijke toekenning van hulp aan de benadeelde personen en in het feit dat de procedure georganiseerd door het wetsontwerp het voordeel biedt de vereniging van een groot aantal klachten mogelijk te maken: de benadeelde personen moeten de procedure niet alleen dragen en de verweerder moet zich niet verdedigen in talrijke geschillen die kunnen leiden tot tegenstrijdige oplossingen.

De doeltreffendheid van de procedure is gegarandeerd dankzij de omkadering in de wet en de begeleiding door de rechter: de wet bepaalt een reeks vragen die dienen te worden behandeld in de akkoorden tot collectieve schadeloosstelling en, bij ontstentenis van een akkoord, in de vonnissen gewezen na een geschillenprocedure. De rechter gaat in elk geval na of een adequaat antwoord werd verschaft op elke vraag.

De permanente gevatheid van de rechter garandeert een diligente behandeling van alle procedures tot collectieve schadeloosstelling.

Bespreking van de artikelen

Artikel 2

Artikel 2 definieert de juridische concepten eigen aan de procedures tot collectieve schadeafwikkeling.

De procedure tot collectieve schadeafwikkeling wordt gedefinieerd als “*de gerechtelijke of minnelijke procedure die tot het herstel van een massaschade strekt*”.

De vordering tot collectieve schadeafwikkeling vormt het gerechtelijke luik van de procedure. Het akkoord tot collectieve schadeafwikkeling vormt het minnelijke luik van de procedure. Een dergelijk akkoord kan buiten elke vordering tot collectieve schadeafwikkeling gesloten worden of volgend op een dergelijke vordering.

De massaschade wordt gedefinieerd als “*de som van alle individuele schade met eenzelfde oorzaak die door een groot aantal natuurlijke personen of rechtspersonen geleden wordt*”. Het gaat hier om een ruime definitie : het is mogelijk dat ze verschillende soorten schade omvat naargelang hun oorzaak, hun omvang en hun natuur. Het beoogde doel is om toe te

laten in een zelfde procedure verbonden vragen in verband met feiten of met het recht, gezamenlijk te behandelen.

Het volgende voorbeeld gaat om de hypothese waarin de schade voortvloeiend uit verschillende oorzaken, in het kader van dezelfde procedure tot collectieve schadeafwikkeling kan behandeld worden: een farmaceutische onderneming verkoopt een medicijn tegen de griep op basis van de molecule α . Vervolgens verwerkt ze diezelfde molecule in vitaminen die over een grote oppervlakte worden verdeeld. Blijkt dat deze molecule schadelijk is. Een collectieve vordering zou kunnen ingeleid worden door de personen benadeeld door de consumptie van deze molecule, zelfs indien de oorzaken van hun schade niet identiek zijn.

Het feit dat de omvang van de geleden schade van persoon tot persoon varieert, staat niet in de weg tot het beroep doen op een vordering tot collectieve schadeafwikkeling. In het hierboven gestelde voorbeeld zouden bepaalde personen goedaardige symptomen kunnen geleden hebben (lichte koorts, tijdelijke oververmoeidheid,...), terwijl anderen ernstig zouden getroffen zijn (verlammingen,...).

De schade geleden door de benadeelde personen kan eveneens variëren naargelang hun natuur. Een schadelijk product zou bijvoorbeeld in een rivier kunnen gestort worden en zowel lichamelijke schade (vergiftigingen,...) als materiële schade (verlies aan de groentekweek,...) met zich kunnen meebrengen.

Wanneer de schade varieert naargelang de benadeelde personen, zullen zij herverdeeld worden in verschillende subcategorieën voor het bepalen van het schadeherstel, overeenkomstig artikel 12.

De collectieve vordering staat open voor alle aansprakelijkheidsschade, of deze nu gebaseerd is op het begaan van een fout, op vermoedens, of zelfs op objectieve aansprakelijkheid. Het gaat dus niet louter om gevallen van aansprakelijkheid door een fout.

De groep is samengesteld door het geheel van de fysieke personen en rechtspersonen benadeeld door de massaschade en vertegenwoordigd voor de procedure. Deze personen zijn de groepsleden. De groep beschikt niet over rechtspersoonlijkheid.

De groep wordt samengesteld volgens een systeem van opties: de optie tot uitsluiting tot de groep (in principe) en de optie om deel te nemen aan de groep. De werking van deze opties wordt *infra* beschreven.

Door de eigenheid van de procedures tot collectieve schadeafwikkeling, is het totale aantal groepsleden die deel uitmaken van de groep niet altijd exact bepaalbaar. Het totale aantal groepsleden moet echter met de grootst mogelijke precisie worden geschat (artikelen 18, 25 § 2 en 26 § 3).

De vertegenwoordiger van de groep wordt aangeduid in het akkoord tot collectieve schadeafwikkeling, of vermeld in de toelatingsbeslissing. Het gaat hier om een vertegenwoordiger zonder mandaat.

Er zijn twee beslissingen die een centrale rol spelen in de procedures tot collectieve schadeafwikkeling: de beslissing tot homologatie en de toelatingsbeslissing.

De beslissing tot homologatie bestaat in het kader van de akkoorden tot collectieve schadeafwikkeling. Een dergelijk akkoord kan slechts gehomologeerd worden wanneer zij voldoet aan de vereisten gesteld door de wet; door de beslissing te homologeren, verleent de rechter de gevolgen van een vonnis aan het akkoord (artikel 22).

De toelatingsbeslissing dient als filter voor de vorderingen tot collectieve schadeafwikkeling, waarbij deze evenzeer toelaat de omtrek van het geding te omlijnen. De toelatingsbeslissing wordt verder beschreven.

Artikel 3

De ontvankelijkheidsvoorwaarden voorzien in artikel 3 zijn zowel toepasselijk op het verzoek tot homologatie van een akkoord tot collectieve schadeafwikkeling, als op de toelatingsbeslissing van een vordering tot collectieve schadeafwikkeling.

Er zijn twee ontvankelijkheidsvoorwaarden voorzien : het voorwerp van de procedure moet strekken tot het herstel van een massaschade en de vordering moet ingesteld worden door een groepering die op de kwaliteit van een vertegenwoordiger kan aanspraak maken (of, in het geval van een akkoord tot collectieve schadeafwikkeling, door de schuldenaar, ondertekenaar van een akkoord tot collectieve schadeafwikkeling).

Naast deze twee ontvankelijkheidsvoorwaarden, zal er nog een bijkomende voorwaarde vereist zijn voor de toelating van een vordering tot collectieve schadeafwikkeling (artikel 26§2).

Artikel 4

De aansluiting tot de groep verschilt naargelang de benadeelde personen hun gewone verblijfplaats in België hebben of in het buitenland. De gewone verblijfplaats wordt bedoeld zoals omschreven in artikel 4§2 van het wetboek van internationaal privaatrecht.

De personen die hun gewone verblijfplaats in België hebben en die vóór het verstrijken van de optietermijn de wil niet hebben geuit geen deel uit te maken van de groep, maken deel uit van de groep (exclusief optiesysteem).

De personen die hun gewone verblijfplaats buiten België hebben, zijn groepslid indien ze de wil geuit hebben deel uit te maken van de groep (inclusief optiesysteem).

Het verschil in behandeling tussen de personen met of zonder hun gewone verblijfplaats in België wordt om de twee volgende redenen gerechtvaardigd:

1°) Personen die buiten België wonen (wanneer ze in bepaalde gevallen door de internationale bevoegdheidsregelen toegelaten worden om op te treden voor de Belgische rechtbanken) zullen niet altijd even gemakkelijk te lokaliseren zijn en genieten dus niet van doeltreffende maatregelen van openbaarmaking.

2°) Inzake massaschade is de mogelijkheid groot dat het rechtsverband tussen de verweerder en de groepsleden door een buitenlandse wet wordt geregeld, en niet door het Belgische recht. Het is derhalve wenselijk dat de niet-ingezetenen slechts deel van de groep uitmaken als zij daartoe een actieve stap ondernemen. Deze verschillende behandeling overtreedt de internationale bevoegdheidsregelen niet en staat er niet aan in de weg dat de niet-ingezetenen een individuele vordering instellen in België of in het buitenland overeenkomstig de internationale bevoegdheidsregelen.

De tekst van de wet voorziet geen modaliteiten voor het uitoefenen van het optierecht. Deze taak zal rusten :

- voor de uitoefening van het optierecht via het register van de procedures tot collectieve schadeafwikkeling (bijvoorbeeld via een formulier online,...) : op de Koning, aan wie artikel 16 de macht toekent om de modaliteiten van de werking van dit register te bepalen.
- wanneer het optierecht zich niet helemaal via het register van de procedures tot collectieve schadeafwikkeling afspeelt: de artikelen 18,6° en 26§3,6° stipuleren dat het akkoord tot homologatie en de toelatingsbeslissing de modaliteiten van het optierecht uiteenzetten. De rechter zou bijvoorbeeld kunnen overwegen dat de omstandigheden een optie per brief geadresseerd aan de vertegenwoordiger rechtvaardigen.

Artikel 5

In afwijking van artikel 4 kunnen het akkoord tot collectieve schadeafwikkeling of de toelatingsbeslissing bepalen dat de benadeelde personen die hun gewone verblijfplaats hebben in België, enkel deel uitmaken van de groep wanneer zij hun wil hieromtrent geuit hebben. In

deze hypothese zal de samenstelling van de groep gebeuren volgens een inclusief optiesysteem voor het geheel van de groep.

Artikel 6

De groepsleden (dat wil zeggen de personen benadeeld door de massaschade, die gedurende de optietermijn de wil niet hebben geuit zich uit te sluiten uit de groep of die, in een inclusief optiesysteem, de wil hebben geuit om deel te nemen aan de groep) verliezen het recht om een individuele vordering tot schadeafwikkeling in te stellen tegen de verweerder of, tegen de tegenpartij aan het akkoord tot collectieve schadeafwikkeling.

Deze regel is logisch en noodzakelijk voor het goede verloop van de procedure tot collectieve schadeafwikkeling.

Ze wordt *mutatis mutandis* toegepast zoals de vorderingen in het kader van een arbitrageprocedure.

Artikel 7

Het uitoefenen van het optierecht is een onherroepelijke handeling. De persoon die opteert kan zich dus niet meer herroepen vanaf het moment dat de handeling waarmee hij zijn wil heeft geuit, naargelang het geval, om al dan niet tot de groep te behoren, de bestemming heeft bereikt.

De onherroepelijkheid wordt voornamelijk door middel van praktische redenen gemotiveerd: een verscheidenheid aan opties per persoon zou moeilijk te beheren zijn, hoofdzakelijk wanneer de optie niet louter online kan uitgeoefend worden (zie de bespreking bij artikel 4).

Artikel 8

Artikel 8 betreft de benadeelde personen binnen een exclusief optiesysteem (artikel 4).

Wanneer één van hen vóór het verstrijken van de optietermijn reeds een individuele vordering heeft ingesteld tegen de verweerder(s) aan de procedure tot collectieve schadeafwikkeling, voor dezelfde schade en dezelfde oorzaak (of tegen één of meerdere debiteuren van de schadeafwikkeling in het kader van een akkoord tot collectieve schadeafwikkeling), wordt deze persoon geacht haar wil geuit te hebben geen deel uit te maken van de groep indien zij geen afstand heeft gedaan van haar individuele vordering.

Door het gebruik van de termen “individuele vordering tot schadeherstel” beoogt de wet de gerechtelijke procedures zowel voor de gerechtelijke rechtbanken als voor de arbitrale rechtbanken.

De Koning zal op grond van artikel 16 van de wet de manier bepalen waarop de uitsluiting voorzien door artikel 8 openbaar zal gemaakt worden in het register van de procedures tot collectieve schadeafwikkeling. De verweerder zou in elk geval moeten kunnen eisen dat het vervolg van de procedure, na het verstrijken van de optietermijn, in het register wordt vermeld teneinde dat de eiser van een individuele vordering geen twee maal schadeherstel verkrijgt.

Artikel 9

De groep wordt vertegenwoordigd door slechts één vertegenwoordiger.

Het zal in principe gaan om de persoon of de vereniging die het initiatief neemt tot de onderhandelingen of tot de procedure. De rol van de rechter zal bestaan uit de bevestiging van de hoedanigheid van de vertegenwoordiger, behalve indien er redenen zijn die verband houden met een onvoldoende representativiteit of geschiktheid.

De geschiktheid van de vertegenwoordiger om de procedure te leiden, behoort tot de appreciatie van de rechter. Het begrip “geschiktheid” mag niet verward worden met de juridische bekwaamheid.

Het is niet verplicht dat de vertegenwoordiger zelf ook benadeeld is door de massaschade.

De vertegenwoordiger is mogelijks een feitelijke vereniging of een vereniging in rechte of een vennootschap met sociaal oogmerk waarvan het sociaal doel of het maatschappelijk doel een rechtstreeks verband vertoont met één of meerdere schadeposten van de massaschade en die een voldoende representativiteit bezit in verband met de massaschade en de betrokken groep.

De definiëring van de verenigingen is geïnspireerd door de rechtspraak van het Grondwettelijk hof (nr. 201/2005 van 21 december 2005, nr. 13/2003 van 22 januari 2003 en nr. 125/2000 van 29 november 2000) en van de Raad van State (nr. 178.585 van 15 januari 2008, nr. 120.656 van 17 juni 2003, nr. 117.898 van 3 april 2003 en nr. 21.384 van 11 september 1981 (Arr. R.v.St., 1981, 1283)).

Om het beoogde doel te bereiken, moet de wet in feite aan de slachtoffers van een massaschade toelaten zich te groeperen om collectief te handelen zonder verplicht te zijn om de vorm van een vereniging zonder winst aan te nemen, wat een juridisch kader vormt dat waarbij er talrijke formaliteiten noodzakelijk zijn die de benadeelde personen zullen ontmoedigen om te handelen.

De toelating van een feitelijke vereniging om een procedure tot collectieve schadeafwikkeling in te stellen houdt niet de nadelen in welke een normale procedure zou kunnen meebrengen – te weten de inleiding van geschillen door personen die niet rechtstreeks getroffen zijn, met het risico van een verscheidenheid aan procedures – vanaf wanneer, eerst en vooral, de huidige procedure tot doel heeft om alle personen die een individuele vordering zouden kunnen instellen te verenigen, en ten tweede, de wet vereist dat deze procedure een vertegenwoordigend karakter bezit.

Het is niet toegelaten aan fysieke personen om de groep te vertegenwoordigen. De vertegenwoordiging van de groep door slechts één enkele persoon is eigenlijk niet wenselijk: het dwingt de benadeelde personen niet om zich te groeperen (wat bepaalde fases, zoals het vaststellen van de schade, moeilijker maakt) en het houdt tevens risico's in op niveau van het beleid van de procedure (bijvoorbeeld om de uitvoering ervan te verzekeren, om de benadeelde personen te informeren, ...).

Article 10

Dit artikel bepaalt volgens welke manieren de vertegenwoordiging wordt beëindigd.

De vertegenwoordiging wordt in principe beëindigd wanneer de toegekende schadevergoeding volledig is uitgekeerd aan de leden.

De vertegenwoordiging kan echter al een einde nemen vooraleer de gehele schadevergoeding werd uitgekeerd, wanneer:

- de verplichting bestaat uit het storten van een geldsom die niet kan verdeeld worden op grond van de artikelen 42 of 43 van de wet;
- de verplichting tot schadeherstel is verjaard overeenkomstig het gemeen recht;
- het akkoord tot collectieve schadeafwikkeling of de beslissing van de rechter (artikelen 18, 7° en 33, die het vaststellen van bijzondere modaliteiten voor het schadeherstel toelaten) voorzien dat de vertegenwoordiging vóór deze termijn eindigt, door bijvoorbeeld aan een vereffenaar de opdracht te geven om op de schadeafwikkeling toe te zien.

De vertegenwoordiger wordt gedurende de procedure vervangen indien hij niet meer voldoet aan de voorwaarden van artikel 9, of indien hij zelf vraagt om vervangen te worden.

De groep is gebonden door de handelingen gesteld in naam van de vertegenwoordiger die later wordt vervangen.

Artikel 11

De vertegenwoordiger overhandigt elk jaar een omstandig verslag aan de rechtbank.

De neerlegging van het verslag doet de verjaringstermijn van de vordering in beroepsaansprakelijkheid tegen de vertegenwoordiger lopen.

De tabel die de verschillende categorieën vermeldt zag er als volgt uit:

Artikel 12

De verdeling van de groepsleden in verschillende subcategorieën maakt het mogelijk om het schadeherstel op aangepaste wijze te berekenen.

Deze verdeling gebeurt op basis van feitelijke criteria. In de zaak DES in Nederland werden de groepsleden bijvoorbeeld verdeeld in subcategorieën volgens twee criteria: criteria betreffende de persoon (moeder, dochter, zoon) en criteria betreffende de schade (vruchtbaarheidsproblemen, kanker,...).

Tabel 1 : categorieën van schade voor de consumptie van diethylstilbestrol (DES) en het bedrag van de schadeafwikkeling bepaald door het DES-fonds.

Categorieën van schade	Aandoening	Bedrag van de schadeafwikkeling
<u>DES – Filles</u>		
Categorie 1	Adenosis en vormafwijkingen van de baarmoederhals of de vagina	€ 500,-
Categorie 2	Lichte, matige, ernstige dysplasie of vormafwijkingen aan de vagina en aan de baarmoederhals: CIN I, II, II et VAIN I, II, III	€ 550,-
Categorie 3	Vruchtbaarheids- en zwangerschapsproblemen	€ 800,- à € 1225,-

Categorie 4	Vruchtbaarheids- en zwangerschapsproblemen zonder levend kind, waarvan ook sprake is in het geval een kind binnen drie maanden na de geboorte is overleden; vaginale stenose	€ 1450,- à € 2400,-
Categorie 5	Maligniteit van de baarmoederhals zonder adénocarcinome	€ 17.150,- à € 23.150,-
Categorie 6	Adénocarcinome aan de baarmoederhals of aan de vagina	€ 55.000,- à € 125.000,-
<u>DES-moeders</u>		
Categorie 1	Borstkanker	€ 1775,- à € 4550,-
<u>DES-zonen</u>		
Categorie 1	Epididymiscysten en/of hypoplastische testis	€ 225,-
CIN = intra-épithéliale néoplasie van de baarmoederhals VAIN = intra-épithéliale néoplasie van de vagina		

Artikel 13

Het inleiden van procedures tot collectieve schadeafwikkeling heeft, overeenkomstig het gemeen recht, de onderbreking van de verjaring van de rechten van de groepsleden tot gevolg. Bovendien heeft het inleiden van deze procedures tot gevolg dat de verjaring in het voordeel van de benadeelde personen wordt opgeschort. Deze personen zullen als potentiële leden van de groep hun optierecht uitoefenen om niet voor de procedure vertegenwoordigd te worden. De verjaring wordt eveneens in geval van weigeringen van homologatie of niet-ontvankelijkheid van de vordering opgeschort. Bij gebrek zouden de benadeelde personen verplicht kunnen worden om een individuele vordering in te stellen om hun rechten te vrijwaren.

Artikel 14

Artikel 14 stipuleert dat de rechtsvordering tot collectieve schadeafwikkeling wordt behandeld niettegenstaande mogelijke vervolgingen wegens dezelfde feiten voor een strafrechtelijke rechtbank. De opzet is te vermijden dat de strafrechtelijke vervolgingen de procedure van de groep uitstellen en schaden.

Een partij die een burgerlijke vordering instelt voor de strafrechtelijke rechtbank is volgens artikel 8 geen groepslid en zal niet van de collectieve procedure kunnen genieten, tenzij deze partij afstand doet van haar burgerlijke partijstelling vóór het verstrijken van de termijn waarin ze een keuze kan maken of ze tot de groep behoort.

Artikel 15

De procedure tot collectieve schadeafwikkeling doet geen afbreuk aan de mogelijkheid voor de partijen om deel te nemen aan een minnelijke regeling van het geschil in het kader van de alternatieve geschillenregeling. Deze oplossing geldt evenzeer voor de transacties; de wet wijkt niet af van het gemeen recht.

Artikel 15 viseert enkel de minnelijke regeling voor het oplossen van de geschillen.

De alternatieve geschillenregeling wordt geregeld door de artikelen 6 en 8. Enkel de alternatieve geschillenregelingen waaraan de groepsleden persoonlijk deelnemen worden geïnviseerd.

Artikel 15 laat de vertegenwoordiger niet toe om de groepsleden in het kader van deze alternatieve geschillenregeling te vertegenwoordigen.

De Koning zal de publiciteit bepalen die aan deze akkoorden zal moeten gegeven worden. Het zal noodzakelijk zijn dat het bestaan van deze akkoorden uit het register van collectieve schadeafwikkeling blijkt opdat de partij aan het individuele akkoord geen tweede keer schadevergoeding verkrijgt.

Artikel 16

De publicatie van een register dat de groepsleden toelaat de informatie te bereiken betreffende de procedure tot collectieve schadeafwikkeling is noodzakelijk. Enerzijds voor het welslagen van de procedure en anderzijds om de benadeelden toe te staan hun rechten uit te oefenen.

De Koning wordt belast met het bepalen van de werking, het beleid en de praktische organisatie van het register en, wanneer dit niet door de wet werd gepreciseerd, met het bepalen van de handelingen die zowel vanuit het oogpunt van de inhoud als van de vorm gepubliceerd moeten worden.

Dit register moet online toegankelijk zijn. Er moeten eveneens andere publicatiemethodes voorzien zijn, zoals bijvoorbeeld de toegankelijkheid in de vredegerichten.

Artikel 17

Elke partij bij het akkoord tot collectieve schadeafwikkeling kan de rechter van beroep vatten bij verzoekschrift teneinde de homologatie van het akkoord te bekomen. Elke vereniging of persoon die op de hoedanigheid van vertegenwoordiger aanspraak zou kunnen maken, kan vrijwillig tussenkomen om zijn opmerkingen aangaande de inhoud van het akkoord te doen gelden. Een vereniging zou bijvoorbeeld kunnen opwerpen dat bepaalde personen onrechtmatig werden uitgesloten van de collectieve schadeafwikkeling, dat hun schade op verkeerde wijze werd berekend, enz.

Artikel 18

Artikel 18 bepaalt welke informatie het akkoord tot collectieve schadeafwikkeling, die gepubliceerd wordt teneinde het publiek te informeren, moet bevatten.

Wordt vermeld:

1° *“de gedetailleerde beschrijving van de massaschade die het voorwerp uitmaakt van het akkoord”*

2° *“de beschrijving van de groep en desgevallend van de verschillende subcategorieën, evenals een zo nauwkeurig mogelijke evaluatie van het aantal benadeelde personen die groepslid zouden kunnen worden”*. De evaluatie van het aantal groepsleden is indicatief: het akkoord zou in principe niet opnieuw ter discussie moeten gesteld worden wanneer vervolgens blijkt dat de schatting niet voldoende nauwkeurig is. De partijen zullen echter in de bepaling modaliteiten van de schadeberekening kunnen voorzien dat de berekening zal aangepast worden wanneer het blijkt dat de groep verkeerd werd geëvalueerd.

3° *“de namen, voornamen en woonplaats van de hoofdpersonen, en desgevallend de hoedanigheid van de vertegenwoordiger”*. Voor de feitelijke verenigingen, zijn een lijst van leden evenals een woonplaatskeuze vereist.

4° *“de namen, voornamen en woonplaats van de debiteuren van het schadeherstel”*.

5° *“het optiesysteem dat weerhouden wordt”*. Het akkoord moet de regels vastgesteld in artikelen 4 en 5 naleven.

6° *“de termijn (minimum 30 dagen en maximum 6 maanden) en de modaliteiten voor de uitoefening van het optierecht”*.

7° *“de modaliteiten en de inhoud van het schadeherstel”*. De partijen komen vrij tot een akkoord over met name: de vorm van het schadeherstel (in natura of bij equivalent), de modaliteiten ervan (inbegrepen de personen belast met het schadeherstel) en de termijn waarin deze betaald moet worden, evenals de modaliteiten van de berekening van de schade.

Artikel 18, 7° stipuleert, voor wat betreft de modaliteiten van de berekening van de schade, dat *“wanneer het schadeherstel gebeurt bij equivalent, kan het bedrag van de schadevergoeding berekend worden op een individuele of een globale basis, voor het geheel of voor bepaalde categorieën van de groep”*. Zo kan men bijvoorbeeld verschillende soorten schade onderscheiden wanneer een rivier vervuild is: de schade van de tuinbouwkundige wiens terreinen verontreinigd zijn en hun productie niet meer verkoopbaar is (categorie A), de schade van de bijzondere bewoners wiens terreinen verontreinigd zijn (categorie B), en de schade van de toeristen die op vakantie zijn in deze regio (categorie C).

Het akkoord zou kunnen voorzien dat de tuinbouwkundigen recht zullen hebben aan een schadeherstel bij equivalent van € 2500,- per ton kersen en van € 2000,- per ton abrikozen, vermeerderd met een som van € 100,- per vierkante meter terrein, teneinde deze te ontsmetten. Het geheel zou betaalbaar zijn binnen de 3 maanden na het bewijs van de schade die geëvalueerd wordt d.m.v. een bemiddeling van een bepaalde landbouwvennootschap, door het evenredige bedrag van de oogst te wegen die niet exploiteerbaar is en door de oppervlakte van het terrein te evalueren.

Betreffende de bijzondere bewoners zou het akkoord een herstel in natura kunnen voorzien, dat bestaat uit het reinigen van de terreinen, evenals een schadevergoeding van € 50,- per persoon, betaalbaar binnen de 2 maanden.

Voor de toeristen die in deze regio op vakantie zijn, waarvan het akkoord het aantal vakantiegangers aan 1000 schat, en de schade aan € 100,-, zou de storting van een globaal bedrag van € 100.000 aan de vertegenwoordiger kunnen voorzien zijn, door te verklaren dat deze som aan een bemiddelaar van de vertegenwoordiger gestort wordt waarbij de benadeelden zich kunnen kenbaar maken.

De wet verplicht de vertegenwoordiger niet om persoonlijk toe te zien op het schadeherstel. Zijn tussenkomst zou in principe vereist zijn in geval van herstel bij equivalent, omdat hij

hiervoor in de meeste gevallen het best geplaatst is. Maar het akkoord zou ook kunnen voorzien in een andere oplossing. Hij kan dus beroep doen aan een derde vereffenaar.

8° De waarborgen die de schuldenaar moet leveren kunnen zeer verschillend zijn, vanaf het ogenblik dat ze zijn solvabiliteit en dientengevolge zijn geschiktheid om het akkoord uit te voeren vaststellen.

9° *“de procedure tot herziening van het akkoord tot collectieve schadeafwikkeling in het geval zich nieuwe al dan niet voorzienbare schade na homologatie van het akkoord zou voordoen. Indien het akkoord geen herzieningsmethode voorziet, zijn de leden niet gebonden voor elke nieuwe schade of voor elke onvoorzienbare schadeverergering die zich na de homologatie voordoet.”*

Artikel 18, 9° laat aan de partijen de mogelijkheid om akkoord te komen volgens welke methoden de schade wordt hersteld die zich na het sluiten van de overeenkomst voordoet.

Het spreekt vanzelf dat deze regel enkel de massaschade beoogt die het onderwerp is van het geschil en niet de schade waarover er nog geen discussie bestond.

Nemen we als voorbeeld een medicatie dat zwangerschapsproblemen veroorzaakt. Ten tijde van de procedure werden alleen de minder belangrijke problemen ontdekt en hersteld. Wanneer er vervolgens belangrijkere problemen (zoals onvruchtbaarheid) werden ontdekt, vallen deze ook onder het toepassingsgebied van artikel 18, 9°: ofwel werd er een herstelmethode bepaald in het akkoord tot collectieve schadeafwikkeling en bindt dit de groepsleden, ofwel is er niets voorzien en zal het schadeherstel onderworpen zijn aan een nieuwe procedure.

Wanneer er daarentegen vervolgens blijkt dat de medicatie ook gevallen van hemofilie heeft veroorzaakt, zal de in deze door de procedure niet – voorziene hypothese, een onderscheiden schade betreffen, die onderworpen zal zijn aan een onderscheiden procedure tot collectieve schadeafwikkeling, of aan individuele vorderingen.

10° *“de wijze waarop het akkoord dient bekend gemaakt te worden evenals de verdeling van de kosten hiervan”*. Het gaat hier om andere maatregelen dan de publiciteit van het akkoord in het register van de procedures van de collectieve schadeafwikkeling, welke steeds vereist is: publicatie in kranten, via de televisie, het versturen van brieven aan vakgroepen, ...

De manier van publiciteit wordt aan het oordeel van de partijen overgelaten, onder toezicht van de rechter. De wet laat toe dat er informatieverplichtingen aan de verweerder worden opgelegd. Een bankier zou bijvoorbeeld verplicht kunnen worden om zijn cliënten in kennis te stellen van een procedure die tegen hem wordt ingeleid wanneer deze informatie noodzakelijk is voor de verdediging van de rechten van de groepsleden.

Er moet benadrukt worden dat de publiciteit van fundamenteel belang is voor de procedures tot collectieve schadeafwikkeling die op het principe van de uitsluitingskeuze werken (opt out) : het is immers de publiciteit dat ervoor zorgt dat de groepsleden geïnformeerd worden en die het *in fine* mogelijk maakt een adequate bescherming van hun rechten te waarborgen.

Artikelen 19 en 20

Deze artikelen voorzien dat de rechter het akkoord tot collectieve schadeafwikkeling kan controleren. Hij heeft verschillende redenen om het akkoord niet te homologeren:

- 1) “*de voorwaarden van artikelen 3 en 18 werden niet voldaan*”. Deze voorwaarden worden hierboven beschreven.
- 2) “*het schadeherstel dat aan de groep of aan bepaalde leden wordt toegekend is kennelijk onredelijk*”. Er wordt rekening gehouden met het aantal groepsleden, met de omvang van de massaschade, de oorzaak van de schade en de modaliteiten van het herstel.
- 3) “*de wijzen van bekendmaking van het akkoord zijn onvoldoende*”.

De rechter kan de homologatie van het akkoord weigeren zolang er niet aan artikel 20 werd voldaan. Hij kan aan de partijen voorstellen om het akkoord te wijzigen, zonder dat hij hen daartoe kan verplichten. Bij gebrek aan een wijziging kan hij alleen maar weigeren te homologeren. De rechter kan zelf het akkoord niet aanvullen of de instantie veranderen.

Artikel 21

Artikel 21 betreft de publiciteit van het akkoord: het akkoord tot collectieve schadeafwikkeling wordt in het register van procedures tot collectieve schadeafwikkeling opgenomen. De rechter kan bovendien bijkomende publiciteitsmaatregelen bevelen.

Artikel 22

De beslissing die de homologatie toekent sorteert aan het akkoord tot collectieve schadeafwikkeling de gevolgen van een vonnis overeenkomstig artikel 1043 van het Gerechtelijk Wetboek. Het akkoord is dus voor geen enkel beroep vatbaar, onder voorbehoud van wat voorzien is in artikel 1043. Deze bepaling is overgeschreven van wat voorzien is inzake bemiddeling.

Artikel 23

De optietermijn loopt vanaf de dag na die waarop het gehomologeerd akkoord gepubliceerd is in het register van procedures van collectieve schadeafwikkeling. De groep is definitief samengesteld bij het verstrijken van de optietermijn.

Het akkoord bindt alle groepsleden. De derde paragraaf van artikel 23 voorziet echter een afwijking aan de regel volgens dewelke alle groepsleden door het akkoord gebonden zijn: *“Is echter niet gebonden door het akkoord de persoon die, niettegenstaande zij deel uitmaakt van de groep, aantoonde geen kennis te hebben genomen en redelijkerwijze geen kennis te hebben kunnen nemen van de homologatie tijdens de optietermijn”*. Deze regel geldt enkel ten aanzien van personen die groepslid geworden zijn bij gebrek aan kennisgeving van hun wil om geen groepslid te worden. Het is essentieel, opdat de rechten van verdediging zouden verzekerd zijn, dat een persoon die geen kennis kon nemen van het bestaan van het akkoord gedurende de optietermijn (om diverse redenen: coma, zware ziekte, hospitalisatie, lang verblijf in het buitenland,...) na het verstrijken van deze termijn zijn wil nog kan uiten om geen groepslid te worden en bijgevolg, om niet door het collectief akkoord gebonden te zijn. Teneinde het evenwicht waartoe de partijen zijn gekomen niet te verstoren, laat deze regel niet toe dat een persoon die zijn optierecht om te de groep te behoren niet heeft uitgeoefend, van het akkoord geniet. In dit laatste geval zijn de rechten van de verdediging van deze persoon niet geschaad en beschikt deze persoon nog over de mogelijkheid om een individuele vordering in te stellen.

Het moment waarop de optie wordt uitgeoefend verschilt naargelang het gaat om een akkoord tot collectieve schadeafwikkeling, dan wel een vordering tot collectieve schadeafwikkeling.

In het kader van een akkoord tot collectieve schadeafwikkeling die buiten elk geschil werd gesloten, wordt de optie uitgeoefend na de publicatie van het akkoord. Bijgevolg kennen de benadeelde personen het belang en de modaliteiten van het herstel dat zal worden toegekend.

Wanneer het akkoord gesloten is ten gevolge van de ontvankelijkheid van een vordering tot collectieve schadeafwikkeling (artikel 27), zal de optie worden uitgeoefend na de beslissing tot ontvankelijkheid van de vordering, maar vóór de eindbeslissing.

Artikel 24

Het sluiten van een akkoord tot collectieve schadeafwikkeling houdt geen enkele erkenning in van de schuld of de verantwoordelijkheid van de schuldenaren.

Artikel 25

Artikel 25 bepaalt de informatie dat het inleidend verzoekschrift van een vordering tot collectieve schadeafwikkeling moet bevatten. Deze voorwaarden zijn, voor een deel, identiek aan deze voorzien in het kader van het akkoord tot collectieve schadeafwikkeling.

Het verzoekschrift wordt gepubliceerd in het register van de collectieve procedures.

Artikel 25 § 6 laat toe dat elke potentiële vertegenwoordiger kan tussenkomen. Het doel van deze bepaling is dat de rechter de vertegenwoordiger kan aanwijzen die het best geschikt is om de procedure te leiden wanneer er zich meerdere vertegenwoordigers aanbieden.

Artikel 26

Artikel 26 betreft de beslissing tot ontvankelijkheid.

Teneinde een vordering te ontvangen, gaat de rechter, binnen de termijnen vastgesteld voor de procedures in kortgeding of zoals in kortgeding, na of:

1° *“de ontvankelijkheidsvoorwaarden voorzien in artikel 3 vervuld zijn”*;

2° *“het instellen van een procedure tot collectieve schadeafwikkeling meer geschikt is dan een gemeenrechtelijke procedure”*. De geschiktheid kan gemeten worden op juridisch vlak (zo kan een collectieve schadeafwikkelingsprocedure vermijden dat er een hoog aantal oorzaken samengevoegd worden) of op feitelijk vlak (een collectieve vordering die een handeling beoogt betreffende een tiental personen zou inadequaat beschouwd kunnen worden, en een klassieke procedure zou in dit geval gunstiger zijn).

Om de geschiktheid te beoordelen zou men moeten rekening houden met de mogelijkheid voorzien door artikel 5 van de wet, dat toelaat dat de vordering verloopt volgens eens systeem van opt in, zodat indien mogelijk de groepsleden precies kunnen bepaald worden.

Door de massaschade te definiëren, zou de procedure tot collectieve schadeafwikkeling in principe meer geschikt zijn dan een gemeenrechtelijke procedure. Beroep doen op een procedure tot collectieve schadeafwikkeling zou niet geschikt zijn wanneer de individuele problemen die veroorzaakt worden door het onderwerp van de vordering overheersen op de gemeenschappelijke vragen. In dergelijk geval is het echter twijfelachtig dat de schade die het

onderwerp is van de vordering geheel gekwalificeerd kan worden als de massaschade zoals gedefinieerd in artikel 2.

Wanneer er aan deze voorwaarden voldaan is, stelt de rechter de regelmatigheid van de procedure vast in haar toelaatbaarheidsbeslissing.

De tweede paragraaf van artikel 26 somt de elementen op die de toelaatbaarheidsbeslissing moet bevatten. Deze elementen zijn voor het merendeel identiek aan deze vereist voor de homologatie van de akkoorden tot collectieve schadeafwikkeling (artikel 18). Dit is het geval voor de punten 1°, 2°, 3°, 4°, 5°, 6° - gedeeltelijk- en 7°.

De commentaar bij artikel 18 is *mutatis mutandis* toepasselijk op artikel 26. De rechter kan daar elke informatie bijvoegen die ze nuttig acht.

De beschrijving van de categorieën van de groep (artikel 26 § 3, 2°) is op dit tijdstip nog niet definitief: de elementen die tot nieuwe categorisering openen, kunnen tijdens de procedure naar voren komen. De categorisering in artikel 26 § 3, 2° zou bijvoorbeeld kunnen dienen om de groepsleden te verdelen naargelang de datum waarop hun recht is ontstaan. Een dergelijke verdeling zou vereist kunnen zijn voor vragen in verband met de verjaring.

De rechter zou vooraleer recht te spreken een deskundigenonderzoek kunnen bevelen conform aan het gemeenrecht teneinde de groepsleden te categoriseren.

De definitieve categorisering van de groepsleden zal gedefinieerd worden door de beslissing die zich uitspreekt over de grond van de zaak, voorzien door artikel 33 van de wet.

De rechter kan zich op basis van artikel 26, 6° “voorbehouden om uitspraak te doen over de termijn en de modaliteiten van de optie, en instructies bevelen teneinde de noodzakelijke elementen voor het bepalen van deze vragen te verduidelijken”.

Het doel is de formatie van de groep te vermijden wanneer de rechter meent dat daarvoor bijkomende elementen vereist zijn.

Artikel 27

De toelaatbaarheidsbeslissing wordt gepubliceerd in het register van procedures tot collectieve schadeafwikkeling. Vanaf deze publicatie loopt de termijn om het optierecht uit te oefenen. De groep is definitief samengesteld bij het verstrijken van de optietermijn. De benadeelde personen woonachtig in het buitenland genieten dus niet van een verlenging van deze termijn voorzien door artikel 55 van het Gerechtelijk Wetboek.

Een groepslid kan niet meer uit de groep stappen, behalve door een individuele overeenkomst, door een minnelijke alternatieve geschillenbeslechting (artikel 15), door afstand te doen van

de vordering (artikel 821 van het Gerechtelijk Wetboek) of uitzonderlijk, indien hij bewijst dat hij redelijkerwijze geen kennis heeft kunnen nemen van de toelaatbaarheidsbeslissing (artikel 34).

Artikel 28

Elke nieuwe vordering is verboden. Deze uitzondering is gerechtvaardigd in het licht van het optie-systeem: de benadeelde personen moeten op het moment dat ze hun optie uitoefenen weten wat het exacte onderwerp is van de procedure.

Artikel 28 schaadt het recht van de vertegenwoordiger niet om een bijkomende vordering in te stellen in overeenkomstig het gemeen recht (artikel 808 van het Gerechtelijk Wetboek).

Artikel 29

Een tegenvordering kan slechts gegrond zijn op het stoutmoedige en kwellende karakter van de hoofdvordering tot collectieve schadeafwikkeling. Deze tegenvordering kan enkel gericht zijn tegen de vertegenwoordiger.

Artikel 30

Enkel de conservatoire vorderingen tot tussenkomst zijn ontvankelijk in het kader van vorderingen tot collectieve schadeafwikkeling. Het doel is opnieuw dat de procedure niet afgeremd wordt. Over een agressieve vordering kan er geoordeeld worden in het kader van een individuele procedure.

Artikel 31

Een collectieve vordering en een individuele vordering kunnen niet samengevoegd worden op basis van een nauwe samenhang. Men loopt dan immers het gevaar het verloop van beide vorderingen te verstoren.

De toelatingsbeslissing staat in de weg van het inleiden van een vordering tot collectieve schadeafwikkeling tegen dezelfde verweerders over het zelfde onderwerp en dezelfde oorzaak.

Artikel 32

De vertegenwoordiger kan enkel de groep doen afstand doen van de aanleg, van de vordering of van een procedurehandeling mits toestemming van de rechter.

Artikel 33

Dit artikel betreft de beslissing die zich over de grond van de zaak uitspreekt.

Dit vonnis stelt het bedrag van het schadeherstel vast, evenals de modaliteiten volgens dewelke deze zal uitgevoerd worden (met inbegrip van de persoon die belast wordt met het toezicht op de uitvoering), de samenstelling van de groep en de eventuele categorisering van de groepsleden. Men zal verwijzen naar de commentaar bij artikel 18.

Wanneer de schade wordt vergoed bij equivalent, wordt de vertegenwoordiger of een vereffenaar ingeschreven op een lijst voorzien door de Koning, belast met de verdeling ervan.

Artikel 34

Het vonnis bindt alle groepsleden. Een groepslid kan echter opwerpen dat hij niet is gebonden door dit arrest wanneer hij bewijst dat hij niet redelijkerwijze heeft kunnen kennisnemen van het bestaan van de toelatingsbeslissing. Deze bepaling beschermt dus het groepslid dat zijn optierecht tot uitsluiting uit de groep niet kon uitoefenen. Zij staat niet toe dat een benadeelde persoon om groepslid te worden na het verstrijken van de optietermijn, teneinde elke speculatie over het welslagen van de vordering te vermijden.

Artikel 35

Het vonnis bepaalt de publiciteit : het gaat om elke publiciteit dat nuttig geacht wordt en proportioneel aan het nagestreefde doel. Het vonnis zou bijvoorbeeld gepubliceerd kunnen worden in gespecialiseerde tijdschriften wanneer het een technische materie betreft zoals de gezondheid en de geneeskunde; de beschikking zou in de algemene pers kunnen gepubliceerd worden, ...

Het vonnis wordt in haar geheel gepubliceerd in het register van de procedures tot collectieve schadeafwikkeling.

Artikel 36

Het vonnis is niet vatbaar voor verzet wanneer het verzoek aan de persoon of de woonplaats van de ontvanger werd overhandigd zoals voorzien door de artikelen 33, 35 en 39 van het Gerechtelijk Wetboek.

Het gaat erom verzet te vermijden tegen een verstekvonnis terwijl er werd vastgesteld dat de verweerder daadwerkelijk het inleidend verzoekschrift heeft gekregen.

De uitsluiting van de mogelijkheid om zich tegen het vonnis te verzetten voorzien door artikel 36 is omwille van twee redenen gerechtvaardigd:

- vooreerst is het uiterst onwaarschijnlijk dat de verweerder negeert of onwetend is van het feit dat er een procedure tot collectieve schadeafwikkeling tegen hem werd ingesteld;
- ten tweede zou het verzet hoge kosten met zich meebrengen. De procedure tot collectieve schadeafwikkeling betreft eveneens een hoog aantal groepsleden en noodzaakt tot het respect van talrijke formaliteiten.

Artikel 37

Het verzoek tot de toelatingsbeslissing heeft geen devolutive gevolgen. Het hof van beroep zendt de zaak terug aan de rechtbank, zelf indien ze de toelatingsbeslissing hervormt.

Het hof van beroep zal zich moeten uitspreken over het verzoek binnen een maximale termijn van drie maanden (termijn voorzien door artikel 1066 van het Gerechtelijk Wetboek) en in de vorm van de beknopte debatten in graad van beroep.

Het verzoek kan enkel slaan op het respecteren van de voorwaarden tot ontvankelijkheid van de vordering. Het verzoek slaat niet op de opportuniteit van de opties gerealiseerd op basis van artikel 3; de keuze om tot de samenstelling van de groep over te gaan door middel van de optie tot deelname of uitsluiting is niet vatbaar voor beroep.

Derhalve zal een toelatingsbeslissing wezenlijk een soevereine beoordeling inhouden van de feiten en de ontvankelijkheidsvoorwaarden. Teneinde het verloop van de procedure niet uit te stellen en geen onzekerheid over het vervolg van de procedure op te roepen, is het wenselijk gebleken om de cassatievoorziening af te schaffen tegen het arrest van het hof van beroep dat zich uitspreekt over de controle van de voorwaarden zoals bepaald in artikel 26 § 2.

Artikel 38

Het vonnis dat zich uitspreekt over de grond van de zaak is in principe uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande hoger beroep en zonder zekerheidsstelling. De rechtbank kan echter van deze regel afwijken.

Artikel 39

Noch het inleiden van de vordering tot collectieve schadeafwikkeling, noch de toelating van deze vordering benadelen het afsluiten van een akkoord tot collectieve schadeafwikkeling.

Met het oog op het bevorderen van de onderhandelingen van een dergelijk akkoord mag elke geïnteresseerde persoon de opschorting van de vordering tot collectieve schadeafwikkeling vragen. De opschorting kan voorzien zijn voor een termijn van maximum zes maanden, vastgesteld door de rechter. Deze termijn is één maal hernieuwbaar, opnieuw voor een termijn vastgesteld door de rechter van maximum zes maanden.

Vooraleer ze zich uitspreekt over de opschorting, hoort de rechter de vertegenwoordiger en de verweerder. De rechter zal in principe de opschorting niet weigeren. Deze opschorting zal immers in de meeste gevallen wenselijk zijn omdat ze aan de partijen een *cooling off*-periode toekent die toelaat hun verslagen voor te bereiden. De rechter zou echter de opschortingen kunnen weigeren in uitzonderlijke gevallen; bijvoorbeeld in het geval waar men rechtmatig kan vrezen dat een schuldenaar zijn insolventie organiseert.

De partijen zijn niet verplicht om tot het verstrijken van de zes maanden te wachten wanneer de onderhandelingen niet tot een resultaat leiden: de vertegenwoordiger of de verweerder kunnen op elk moment vragen dat er een einde wordt gesteld aan de opschorting van de procedure, overeenkomstig artikel 43.

Artikel 40

De beslissing tot opschorting wordt gepubliceerd in het register en schort de termijn van het optierecht (voorzien in artikel 26 § 3, 6°) op, evenals de andere termijnen van de procedure.

Artikel 41

De partijen kunnen, mits gemeenschappelijk akkoord, op de diensten van een derde beroep doen om de onderhandelingen te bevorderen. Het kan gaan om elke derde dat de partijen nuttig achten om raad te plegen. Het beroep op de diensten van een derde was bijvoorbeeld bijzonder nuttig in de zaak Dexia (Nederland) : het is immers de gewezen voorzitter van de Europese Centrale Bank, Wim Duisenberg, die de vruchtbare onderhandelingen van het akkoord heeft toegelaten (genoemd: de “Duisenberg-Regeling”).

Artikel 42

Wanneer de partijen tot een akkoord komen, zal deze gehomologeerd worden en het onderwerp uitmaken van dezelfde procedure als een akkoord onderhandeld buiten elke gerechtelijke procedure – afgezien van wat de ontvankelijkheid van de vordering betreft, die al vooraf geverifieerd zal zijn.

Het optierecht wordt na de homologatie van het akkoord uitgeoefend: de termijn om te opteren voorzien door de toelatingsbeslissing zal immers op grond van artikel 38 opgeschort zijn.

Bij gebrek aan een akkoord kan er ofwel een tweede opschorting van de termijn toegekend worden, ofwel zal de vordering tot collectieve schadeafwikkeling zijn koers hernemen.

De optie om deel te nemen aan of zich uit te sluiten tot de vordering tot collectieve schadeafwikkeling is onafhankelijk van de vordering om deel te nemen aan of zich uit te sluiten tot het akkoord tot collectieve schadeafwikkeling die vervolgens zal onderhandeld worden. Het is dus mogelijk dat een benadeelde persoon twee maal zal moeten opteren.

Nemen we volgend voorbeeld: de rechter laat een collectieve vordering toe op 20 april. Een benadeelde persoon opteert (om deel te nemen of zich uit te sluiten) op 25 april en een akkoord wordt gehomologeerd op 3 juni. Dit groepslid zou kunnen opteren voor het akkoord. De benadeelde die opteert voor de vordering tot collectieve schadeafwikkeling maar die niet opteert voor het achtereenvolgend akkoord is niet gebonden door de collectieve procedure en kan een individuele vordering instellen.

Artikel 43

De rechter blijft gevat gedurende de periode van de opschorting en kan alle maatregelen nemen die zij nuttig acht. Hij kan bijvoorbeeld de vertegenwoordiger en de verweerder

bijeenroepen. De rechter kan een einde stellen aan de opschorting op vraag van één van de partijen.

Artikel 44

De wet voorziet in de mogelijkheid om de bedragen niet aan de leden te storten wanneer de kosten verbonden aan deze storting te hoog zijn in vergelijking met het lage bedrag. Dit zou het geval kunnen zijn voor de kleine economische inbreuken: men kan zich inbeelden dat een deel van de groepsleden slechts recht heeft op enkele euro's of enkele centiemen, zodat de herverdeling te kostelijk zou zijn. In een dergelijk geval zullen de bedragen voorzien als schadevergoeding betaald moeten worden, met als doel dat de procedure tot collectieve schadeafwikkeling een afschrikkend effect heeft, maar deze bedragen zullen echter niet aan de groepsleden gestort worden : ze zouden een hulpfonds voor de procedures tot collectieve schadeafwikkeling kunnen spijzen.

Artikel 45

De rechter kan een termijn vaststellen waarbij bij het verstrijken ervan de nog niet opgeëiste sommen worden teruggestort aan de debiteur.

Een dergelijke situatie zou zich kunnen voordoen wanneer het akkoord tot collectieve schadeafwikkeling of de beslissing van de rechter de storting van een globaal bedrag hebben voorzien door de schadevergoeding individueel te berekenen (zie de toelichting onder artikel 18 die eveneens verwijst naar de toelichting onder artikel 33).

Een akkoord kan bijvoorbeeld het aantal slachtoffers schatten op 1000 personen, en de individuele schade aan € 10,-. Het akkoord kon bijgevolg de debiteur veroordeeld hebben tot het storten van een bedrag van € 10.000,-. Wanneer bij het verstrijken van de termijn vastgesteld door de rechter enkel 600 personen de betaling hebben opgeëist, zal de overige € 4000,- terugbetaald worden aan de verweerder.

Artikel 46

De rechter blijft op permanente wijze gevat teneinde de behandeling van het geding te versnellen. Hij blijft gevat tot de algehele uitvoering van het schadeherstel – of dat de

verplichting tot schadeherstel verjaard is, of uitgedoofd, overeenkomstig aan de artikelen 42 en 43 van de wet.

De zaak kan op elk ogenblik door elke belanghebbende persoon terug voor de rechter van beroep worden gebracht, zolang deze gevat is. Het begrip “belanghebbende persoon” richt zich op elke persoon die gedurende de uitvoering van de beslissing moeilijkheden ondervindt. Het kan bijvoorbeeld gaan om een persoon waarvan men de kwaliteit als groepslid betwist.

Algemeen schema van de procedure

